

2019-03-27
DNR: S2019/05353/FST

s.remissvar@regeringskansliet.se

Yttrande över promemorian Språkplikt - Deltagande i grundutbildning i svenska för rätt till försörjningsstöd

Sveriges Dövas Riksförbund, SDR, driver frågor, agerar kraftfullt och väcker opinion om våra mänskliga och demokratiska rättigheter. Vi arbetar för rätten och möjligheten att använda svenskt teckenspråk, samt driver på utvecklingen mot ett samhälle där det svenska teckenspråket har en självklar plats.

Promemorian fokuserar på grundutbildning i svenska och för SDR målgrupp som är döva, innebär det svenskt teckenspråk parallellt med skriften svenska. I vårt remissvar vill vi lyfta upp förutsättningar och utmaningar som riskeras att förbises i promemorian för berörd målgrupp.

Tredubbelt utsatta i målgruppen

Den berörda målgruppen invandrare består av ett brett spektrum individer, allt från självständiga nyanlända som får samhällsinsatser redan från början till de mest utsatta som länge levt isolerade, avskärmade från det svenska samhället. Den senare gruppen har uppmärksammats i det arvsfondsfinansierade projektet "Tredubbelt utsatt", det vill säga, döva kvinnor med utländsk bakgrund som gått miste om relevanta samhällsinsatser.

Språkliga förutsättningar för döva invandrare

Sveriges Dövas Riksförbund vill understryka att möjligheten till inläring av ett nytt språk förutsätter att individen har en språklig grund att utgå från. I många fall har döva nyanlända stora brister i hemlandets språk. Detta faktum innebär stora utmaningar för språkinläringen. Det är även viktigt att ha i åtanke att det handlar om två nya språk som skall läras in, både svenskt teckenspråk och skriften svenska. Här riskeras döva få sämre förutsättningar till delaktighet i samhället och egen försörjning.

Expertutlåtande från Region Skåne samt Vux Huddinge

Sveriges Dövas Riksförbund har kontaktat instanser med kännedom, kunskap och expertis gällande berörd målgrupp, döva invandrare, med anledning av denna promemoria. En viktig instans är Dövenheten i Region Skåne, ett resursteam för vuxna teckenspråkiga och deras anhöriga. Resursteamet består av psykolog, kuratorer samt specialpedagoger och har funnits sedan 2001. En annan instans som dagligen möter döva invandrare är Hörsel- och Dövenheten på Vux Huddinge som bedriver utbildning i teckenspråk för invandrare, tfi, utöver sfi. Syftet var att få en situationsbeskrivning som speglar verkligheten och för att SDR ska få en bättre förståelse för vad förslaget innebär för vår målgrupp.

Arbetsoförmögen på felaktiga grunder

Dövenheten på Region Skåne undertrycker att innebörden i att "stå till arbetsmarknadens förfogande" betyder, här i Sverige, att arbetstagarerna ska kunna förstå och följa instruktioner i

enlighet med de säkerhetsaspekter och regler som finns. Detta faktum förutsätter att arbetstagaren har förmågan att uttyda information och kommunicera utan risk för missförstånd.

En stor andel av döva som kommer till Sverige har bristfälliga kommunikativa kunskaper och kanske aldrig har fått språk överhuvudtaget. Detta sätter obönhörligen spår i den kognitiva förståelsen av sammanhang i relation till omgivningen. Det är tyvärr inte ovanligt att dessa individer får diagnosen utvecklingsstörd, när personen skulle kunna vara fullt arbetsför bara hen får chans att lära sig språk med rätt förutsättningar.

Med rätt förutsättningar menar SDR att undervisningen sker i en fullständig teckenspråkig miljö och där lärare har döv- och teckenspråkskompetens, men också att det finns en flexibilitet avseende ekonomiskt stöd kontra längd på studierna.

Studietakt och ekonomiskt stöd

Döva elever som läser tfi (teckenspråk för invandrare) samt sfi behöver i många fall längre studietid, av det enkla faktum att det handlar om dubbel språkinläring, svenskt teckenspråk OCH svenska.

Dövenheten i Region Skåne konstaterar att vissa av eleverna kanske lyckas få basala grunder i svenskt teckenspråk på två år. Då är bidragen slut sen länge och eleverna hänvisas till CSN-lån för att fortsätta med tfi eller i bästa fall kunna börja med sfi. Pengar som hen kanske aldrig kommer kunna betala tillbaka då hen inte kommer ut i arbetsmarknaden.

Här behövs en flexibilitet kring studietakt och ekonomiskt stöd som är i direkt relation till den tid det behövs för inläring av två olika språk. Detta för att ge eleverna en rättvis chans till att bli delaktig i det svenska samhället, komma ut på arbetsmarknaden och bli självförsörjande.

Fritt val av utförare över kommungränser

Sveriges Dövas Riksförbund vill poängtera att för att döva ska få de språkkunskaper som erfordras, krävs anpassad skolmiljö. Detta innebär att en grundutbildning i svenska måste ske parallellt med teckenspråk för invandrare, tfi, och då i fullt teckenspråkig miljö med lärare som har dövkompetens utöver ämneskompetens i svenska som andraspråk samt svenskt teckenspråk. Det bör betonas att vara döv innebär att tillhöra en kulturell och språklig minoritet.

Fel miljö leder således inte till någon som helst nytta och påskyndar inte vägen in till den öppna arbetsmarknaden.

Sveriges Dövas Riksförbund yrkar på att det ska betonas att döva ska ha rätt till full valfrihet i val av utförare av sfi/tfi över kommungränserna utan hänsyn till kommunens ekonomi.

Samverkan och samordning

Hörsel- och dövenheten på Vux Huddinge vill understryka att det är viktigt att det står i lagtexten att socialtjänsten bör samverka med samhällsinstanser såsom Dövteamet och hörselvårdens kuratorer så att språkutbildningen och vägen mot den öppna arbetsmarknaden verkligen utgår från individens behov.

Det händer också att döva elever med ytterligare funktionsnedsättningar som har kontakter med flera samhälleliga instanser faller mellan stolarna eftersom myndigheterna inte har kontakt med varandra.

Sveriges Dövas Riksförbund kan inte nog betona vikten av samordning och samverkan mellan socialtjänsten, samhällsinstanser samt huvudmän över kommungränser.

Vänliga hälsningar

Sveriges Dövas Riksförbund

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Åsa Henningson'. The signature is fluid and cursive, with a prominent loop at the end.

Åsa Henningson
Förbundsordförande